

YENİLİK VE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YAPAY ZEKÂ KULLANIMINDA SOKRATİK REHBERLİK YAKLAŞIMI:

Sokratik rehberlik yaklaşımı, yapay zekâ kullanımını **cevap odaklı** bir süreçten çıkararak, **soru temelli** ve **düşünmeyi derinleştiren** bir öğrenme deneyimine dönüştürür.

Cevap Vermeyen Bir Asistan Hayal Edin

Bilgiye saniyeler içinde ulaşmak bir verimlilik gibi görünse de, gerçek öğrenme zihninin bir zorlukla karşılaştığı ve o engeli aşmak için bilinçli çaba sarf ettiği o "yavaş" anlarda gerçekleşiyor. Yapay zekânın sunduğu aşırı hız, bilişsel sürtünmeyi yok ederek öğrenme sürecini yüzeyselleştiriyor.

Sokratik Rehberlik: Bir Düşünce Ortağı

Yapay zekâyı sadece bir "cevap makinesi" olarak değil, bir mentor gibi konumlandırmak mümkündür. Sokratik yaklaşım; AI'dan doğrudan sonucu istemek yerine, kullanıcıyı doğru mantık yürütmeye sevk edecek stratejik soruları ve ipuçlarını talep etmektir. Bu yöntem, öğrencinin bilişsel aktifliğini koruyan pedagojik bir tercihtir.

Sokratik Rehberlik: Bir Düşünce Ortağı

"Yavaş Kullanım", yapay zekânın işlem hızını bilinçli olarak yavaşlatmak ve zihni analitik sürece zorlamaktır. Bu yaklaşım, dijital öğrenme evrenine henüz sözlüklerde tam yerini almamış şu yeni "yapı taşlarını" ekliyor:

Sokratik Rehberlik: Bir Düşünce Ortağı

- **Bilinçli Geciktirme (Deliberate Pausing):** Çıktıyı hemen kabul etmek yerine değerlendirme için zaman tanıma
- **Sorgulayıcı Döngü (Iterative Inquiry):** Doğru yanıtın ziyade hatanın kaynağını analiz etmeye odaklanma
- **Bilişsel Gerilim (Cognitive Strain):** Bireyi konfor alanının dışına çıkararak kontrollü zorluk oluşturma
- **Aşamalı Doğrulama (Incremental Validation):** Süreci küçük adımlara bölerek her aşamada sistematik denetim sağlama
- **Derinlemesine Yönlendirme (Deep Prompting):** Yüzeysel komutlar yerine rehberlik temelli ve bağlamsal etkileşim kurma

Bu Metodoloji Neden Önemli?

Yapay zekânın saniyeler içinde ürettiği içerikler, öğrencinin "çaba harcama" motivasyonunu düşürebiliyor. Sokratik ve yavaş kullanım; teknolojiyi bir kopya aracı olmaktan çıkarıp, müfredatla uyumlu bir "özel öğretmene" dönüştürüyor. Bu veriler, öğretmen rollerinin bilgi aktarıcıdan süreç yöneticisine evrilmesi için bilimsel bir çerçeve sunuyor.

Kalıcı Öğrenme Zaman İster!

Teknoloji ne kadar hızlı olursa olsun, zihinsel gelişim kendi doğal ritmine ihtiyaç duymaktadır. Yapay zekâyı bilinçli olarak yavaşlatmak, aslında öğrenme sürecini çok daha sağlam temeller üzerine inşa etmektir.

Kaynak:

Khan, S. (2024). Brave New Words: How AI Will Revolutionize Education (and Why That's a Good Thing). Viking.

Mollick, E. (2025). Cognitive Friction: Strategies for Deep Learning in the Age of AI. Journal of Learning and Instruction.